

Д. А. Колоденко,
магістрант
Харківської державної академії культури

М. В. Островська,
старший викладач кафедри режисури
Харківської державної академії культури

РОБЕРТ ВІЛСОН: ЕСТЕТИКА СЦЕНІЧНОЇ ПЕРФОРМАТИВНОСТІ

Роберт Вілсон – один із найвпливовіших митців ХХ ст., американський авангардист родом із 1960-х, що вважається найбільш високооплачуваним театральним режисером нашого часу і творцем власного художнього всесвіту, внесок в мистецтво якого є безсумнівною коштовною спадщиною для майбутніх поколінь, а його оригінальний підхід до драматургії постає неперевершеним прикладом для початківців режисерів і постановників.

Незважаючи на те, що інтерес до постаті Р. Вілсона – режисера, видатного постановника, перфекціоніста, що повністю змінив уявлення про сучасне театральне мистецтво, яке згудьгувалося в підпорядкованих часу явищах дійсності, невідповідний, слід констатувати практичну невивченість творчого феномену згаданого майстра сцени.

Недослідженість креативно-творчої індивідуальності Р. Вілсона, який уважав театр новою територією сучасного мистецтва, зробивши внесок в еволюційне реформування сцени, в театрознавчому та мистецтвознавчо-культурологічному дискурсах актуалізує необхідність переосмислення існуючих фактів у контексті ґрунтового аналізу такого значного явища арт-простору сьогодення, яким, по суті, й є постать Р. Вілсона, що продемонстрував зразки високого мистецтва та надав неймовірну жвавість і реалістичність своїм фантазіям як шлях беззаперечного розвитку суперечливого мистецтва сцени.

Театру, як інструменту отримання духовного досвіду, Р. Вілсон протиставив власну ідею наскрізь штучного, рукотворного сценічного світу. І в той же самий час світу, відкритого для спонтанності, що навіть жадібно шукає її.

Тож у роботі зроблена спроба виявити аспекти затвердження художнього світогляду та режисерсько-постановочного мислення

в фокусі формування режисерського методу Р. Вілсона, творчий спадок якого є унікальним явищем – пошуком нових шляхів до театру.

Вілсонівське сценічне мислення – особливе явище в мистецтві театру.

Магістральна ідея творення Р. Вілсона полягає в зміщенні акцентів усередині театрального процесу в сторону естетики перформативності, тенденції поєднання сучасного театру з перформативними практиками, тобто пластичними мистецтвами, музикою і віртуальною реальністю, цифровими медіумами кіно, відео, телебачення, новими медіа, комп'ютерною графікою тощо, і цей «перформативний поворот» є наслідком втрати авторитарності логосу в театрі. Візуальні, музичні та вокальні мистецтва стають ключовими та визначальними складовими його театрального спектаклю, відбуваються: посилення церемоніального аспекту театральної дії через формалізацію пластичних засобів, саморефлексивність, перехід до режиму тотального перформансу.

Р. Вілсон практикує, створюючи поліфонію за допомогою ритмічної структури різних елементів перформансу. Таким чином, він провокує на сцені тотальну деієрархізацію сенсу, простору, часу і при цьому виробляє десинхронізацію самих елементів, їхнє занурення в ізоляцію відносно одне одного. Світло в постановках Р. Вілсона – як окремий світ, що панує, створюючи особливі сенси – перемикається в мінімальну частку секунди, тобто безперервно, але при цьому рух акторів відбувається в уповільненій дії: голоси, звуки, музика і тон створюють звуковий колаж, який, у свою чергу, виробляє власний ритм – ефект «theatre of slowness» Р. Вілсона. Разом із тим слід акцентувати що Р. Вілсон знаходився під сильним впливом, і в якійсь мірі продовжував лінію інновативних сценографічних рішень А. Аппія, який використовував контрапунктні й мотивні властивості музикальності як інструмент формування театральної просторовості.

Можна зробити висновок: Р. Вілсон, зазвичай, порушував традиційні правила та усталені норми щоб «охудожнити» дійсність, тож його творення можна вважати окремим культурним явищем яке не підпадає під будь-який один концепт, але, безумовно, знаходить відзвук в такій теорії сьогодення як постдраматичний театр Ханс-Тіса Лемана.